

DREPT CIVIL ȘI PROCESUAL CIVIL

CZU 347.91

RĂSPUNDEREA CIVILĂ ȘI EFICIENȚA EI ASUPRA PREVENIRII ȘI CONTRACARĂRII ACȚIUNILOR DE CONCURENȚĂ NELOIALĂ

Cornelia GORINCIOI,
doctorand USM,
șefa Direcției Concurență
Neloială, Consiliul Concurenței

SUMAR

Articolul expune aspectele răspunderii juridice civile pentru acțiunile de concurență neloială, dar reflectă și rolul răspunderii în prevenirea și contracararea acestora.

Autorul susține că anume încetarea acțiunii ilicite este cea mai importantă acțiune, deoarece încetarea atingerii ilegale aduse intereselor comerciale este mai semnificativă decât recuperarea prejudiciului cauzat. Această acțiune nu necesită probare, cum ar fi în cazul prejudiciului...

Cuvinte-cheie: răspundere juridică, răspundere acivilă, concurență neloială, prevenirea acțiunilor, contracararea acțiunilor.

Fundamentul juridic al răspunderii civile pentru concurență neloială se află în legislația civilă. Potrivit art. 14 alin. (1) din Codul civil [4], *persoana lezată într-un drept al ei poate cere repararea integrală a prejudiciului cauzat astfel*. Totodată, la baza răspunderii civile pentru comiterea actelor de concurență neloială stă principiul delictului general, stipulat în art. 1398 alin. (1) din Codul civil, potrivit căruia *cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege – și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune*". Aplicarea principiului delictului general în privința răspunderii civile pentru acțiunile de concurență neloială este condiționată de formula generală a concurenței neloiale, care presupune ilegalitatea acestor acțiuni și cauzarea prejudiciului prin comiterea actului de concurență neloială.

THE CIVIL LIABILITY AND ITS'S EFFICIENCY ON THE PREVENTION AND COUNTERACTING UNFAIR COMPETITION ACTIONS

SUMMARY

The article exposes the aspects of civil legal liability for unfair competition actions and reflects the role of this liability in preventing and counteracting it. The author states that the cessation of the unlawful act is the most important action to take, because the cessation of unlawful interference with commercial interests is more important than repairing the caused damage. This action requires no evidence, as in the case of injury...

Key-words: legal liability, civil liability, unfair competition, preventing actions, counteracting actions.

Normele citate instituie baza juridică a obligațiilor delictuale, în general, și a obligațiilor delictuale concurențiale, în special. Astfel, cauzarea unei daune concurentului prin orice acțiune contrară uzanțelor oneste în activitatea economică are ca efect nașterea unei obligații civile în care persoana care a cauzat o daună este obligată să repare prejudiciul cauzat, iar persoana vătămată este în drept să ceară recuperarea prejudiciului cauzat.

În baza normelor Codului civil citate supra, orice persoană ale cărei interese legitime sunt ori pot fi prejudiciate printr-un act de concurență neloială este în drept să solicite instanței de judecată încetarea și interzicerea pe viitor a acestor acțiuni, precum și obligarea autorului acțiunilor ilicite spre achitarea despăgubirilor pentru repararea prejudiciului suferit de concurentul lezat. Suplimentar, în cazul utilizării secretelor comerciale, la cererea deținătorului legitim al secretului comercial, instanța poate dispune măsuri de interzicere a exploataării industriale și/sau comerciale a produselor rezultate din însușirea ilicită a secretului comercial sau distrugerea acestor produse. Însă, când informația protejată a devenit publică, interdicția încetează.

Complexul de măsuri de drept civil, care poartă un

caracter patrimonial, cu ajutorul cărora se realizează restabilirea (recunoașterea) drepturilor subiective încălcate în sfera denumită concurență neloială este destul de neomogen, atât în ceea ce privește temeiurile sale juridice cât și în ceea ce privește efectele juridice individuale.

Importanța obligațiilor civile delictuale se manifestă prin funcțiile sale. Principalele funcții ale răspunderii delictuale sunt: compensațională (de reparare, de restabilire) și educativ-preventivă [3, p.470]. Funcția compensațională se manifestă prin faptul înlăturării consecințelor negative care au avut loc drept rezultat al acțiunilor ilicite și cauzarea daunei. Această funcție se realizează prin restabilirea mediului concurențial adecvat, reparare a pierderilor legate de deturnarea clientelei, divulgarea secretului comercial, copierea mărcii etc. Funcția educativ-preventivă se manifestă prin faptul conștientizării de către autorul prejudiciului, dar și de către terți, că, odată denaturată concurența, survin efectele de reparare. În consecință, stimulează respectarea legislației, atitudinea grijulie față de interesele legitime ale concurenților.

În opinia dnei Mihai E., datorită particularităților care privesc condițiile de exercitare a acțiunii în concurență neloială, în doctrină ea este analizată, de regulă, ca o modalitate a răspunderii civile delictuale [12, p.238], derivată din aceasta, dar prezentând anumite trăsături specifice. Aceleași particularități au condus și la avansarea altor teorii privind caracterizarea acțiunii în concurență neloială și anume:

- Acțiunea în concurență neloială, ca o *acțiune de tip disciplinar*, punându-se accentul exclusiv pe necesitatea respectării moralei profesionale a comercianților, temeiul și sensul răspunderii pentru concurență neloială fiind exclusiv protecția uzanțelor comerciale. În asemenea perspectivă, acțiunea ar avea un caracter prin excelență represiv [15, p.238].

Teoria are atât avantaje, cât și dezavantaje. Avantajul constă în faptul că ar deveni posibilă aplicarea sancțiunilor, independent de existența sau de cuantificarea riguroasă a pagubelor. Astfel, s-ar putea depăși una din cele mai mari dificultăți practice ale acțiunii în concurență neloială, concepută ca modalitate a acțiunii în răspunderea delictuală – proba prejudiciului.

Dezavantajul teoriei rezidă în riscul de a realiza un nou tip de corporatism. Întrucât nu există (și nu poate exista) o listă a uzanțelor comerciale cinstite și una a celor incorecte, sfera actelor reprimabile ar putea fi redusă, printr-o interpretare restrictivă, doar la cele prin care se încalcă normele deontologice profesionale *stricto sensu*.

- Acțiunea în concurență neloială, *similară celei care protejează drepturile de proprietate incorporată*, punând accentul, în primul rând, pe necesitatea apărării drepturilor asupra clientelei sau asupra altor „*valori concurențiale*”. Doctrina italiană este cea care a emis în anii 1930 ideea că acțiunea în concurență neloială ar proteja un drept de proprietate și anume dreptul de proprietate asupra clientelei [20, p.239]. Teoria juridică franceză a receptat această idee prin Georges Ripert, potrivit căruia „*acțiunea în concurență neloială are ca scop protecția dreptului pe care comerciantul îl are asupra clientelei sale, adică a fondului de comerț, veritabil drept de proprietate opozabil tuturor*” [19, p.239].

În prezent, în continuarea aceleiași linii de gândire, unii autori au susținut că acțiunea în concurență neloială ar avea ca obiect „*recunoașterea unui drept exclusiv asupra unei valori concurențiale neprotejate printr-o lege specială*” [16, p.240].

Specificul raporturilor de drept civil, caracterizate prin poziția de egalitate a părților, determină particularitățile răspunderii civile pentru comiterea actelor de concurență neloială. Cea mai importantă dintre aceste particularități este caracterul patrimonial al măsurilor de constrângere.

Punerea în sarcina agentului economic, cel care a comis actul de concurență neloială, a obligației de reparare a prejudiciului cauzat altui agent economic, va constitui măsura generală de răspundere civilă, care urmează a fi aplicată nu atât în virtutea faptului de comitere a prejudiciului, dar și reieșind din condițiile generale de răspundere civilă pentru prejudiciul cauzat. Aceste condiții sunt următoarele: prejudiciul cauzat; fapta ilicită; raportul causal dintre conduita ilicită și prejudiciul rezultat; prezența vinovăției în comportamentul autorului prejudiciului.

Acestea sunt condițiile generale necesare pentru aplicarea răspunderii delictuale. Lipsa unei condiții, potrivit regulii generale, exclude răspunderea delictuală, cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege când răspunderea delictuală se poate angaja și în lipsa unor condiții [1, p.1121].

Prejudiciul poate fi definit ca fiind consecința negativă cu caracter patrimonial sau nepatrimonial a faptei ilicite, apărute ca urmare a lezării drepturilor subiective patrimoniale și nepatrimoniale ale persoanei [2, p.49]. Prin prejudiciu, în acest caz, se vor înțelege pierderile cauzate agentului economic – concurentului prin actul de concurență neloială, avându-se în vedere și prejudiciul material cauzat și cel ratat, precum și cel al reputației sale în afaceri.

Prejudiciul cauzat, ca element al răspunderii civile pentru acțiuni de concurență neloială, poate fi analizat prin prisma diversității și unității sale fundamentale.

le. Diversitatea prejudiciilor, aduse în urma acțiunilor de concurență neloială, poate implica aspectele ce țin de diversitatea surselor, formele de manifestare și consecințele acestor prejudicii. Prejudiciul, de fapt, reflectă consecințele actelor de concurență neloială. Logic ar fi ca multitudinea actelor de concurență neloială să se reflecte în multiplicitatea surselor prejudiciului, care este, *de facto*, imposibil de cuantificat.

Prejudiciul cauzat în urma actelor de concurență neloială poate fi uzurparea directă a unei valori economice și deturnarea clientelei concurentului, care în final duce la denaturarea concurenței și în anumite cazuri chiar la eliminarea concurentului de pe piață.

Diversitatea consecințelor prejudiciului înseamnă că acestea se pot produce în plan material și/sau în plan moral, corespunzător formelor prejudiciului patrimonial și nepatrimonial (moral) din cadrul răspunderii civile delictuale clasice [13, p.119].

Evaluarea prejudiciului material, urmare a actelor de concurență neloială, nu este deloc ușor de determinat, însă în anumite situații s-ar putea. Ca exemplu, în ipoteza diminuării cifrei de afaceri pe un anumit segment de timp. Dacă este să ne referim la prejudiciul moral, acesta se manifestă prin atingerea reputației, credibilității, imaginii de marcă etc.

Având o mulțime de surse, forme de manifestare și consecințe, prejudiciul concurențial are, totuși, o unitate fundamentală, care este determinată de unicitatea izvorului juridic și anume art. 1398 al Codului civil, temeiul juridic al răspunderii fiind responsabilitatea civilă delictuală.

Problema probării prejudiciului pentru ca un comerciant să fie atras la răspundere civilă delictuală pentru acte de concurență neloială constă în condiția certitudinii, deci, și cel actual, și cel virtual trebuie să fie estimabili.

Pentru repararea prejudiciului se pot evidenția următoarele măsuri: încetarea acțiunii ilicite, dezmințirea conform art. 16 al Codului civil al RM și obligarea reparării prejudiciului cauzat. Totodată, instanța va lua în considerare și venitul ratat de victimă, mărimea beneficiului nejustificat obținut de autorul faptei ilegale.

Legislația civilă nu consfințește o listă exhaustivă a actelor de concurență neloială. Art. 14 alin. (1) al Legii concurenței, nr. 183/2012 [11] prevede interzicerea acțiunilor de concurență neloială. Iar alin. (2) al aceluiași articol stipulează: „*Acțiunile de concurență neloială interzise prin prevederile art. 15-19 se examinează de către Consiliul Concurenței, la plângerea privind presupusele acțiuni de concurență neloială depusă de către întreprinderea ale cărei interese legitime au fost lezate...*”. Prin urmare, legislația concurențială,

determinând acțiunile de concurență neloială, care sunt examinate de Consiliul Concurenței, nu limitează expres că doar acele acțiuni pot fi calificate ca acțiuni de concurență neloială. În susținerea acestei poziții, cităm prevederile art. 4 al Legii concurenței nr. 183/2012, care stipulează că concurența neloială este „*orice acțiune, realizată de întreprinderi în procesul concurenței, care este contrară uzanțelor oneste în activitatea economică*”. În acest context, toate acțiunile, care cad sub definirea dată la art. 4 al aceleiași legi, necăutând la comportamentele și procedeele prin care se exprimă, pot fi calificate ca acte de concurență neloială, fiind în consecință numeroase și foarte variate, după măsura inventivității umane.

Considerăm că în cadrul răspunderii civile pentru acte de concurență neloială este mai important de determinat mijloacele folosite, și nu scopul urmat. Până la urmă, libera concurență stă la baza progresului și, bineînțeles, că scopul principal în activitatea comercială este obținerea clientelei, dar aceasta trebuie de efectuat doar prin mijloace loiale. Pentru ca o persoană să fie atrasă la răspundere pentru act de concurență neloială, este întotdeauna necesară dovezile inechivocă a acestui act de concurență neloială, nu doar prezumția acesteia.

Raportul de cauzalitate între comportamentul ilicit și prejudiciul cauzat este una dintre condițiile obligatorii pentru survenirea răspunderii delictuale pentru comiterea acțiunilor de concurență neloială. Legătura de cauzalitate este o categorie foarte controversată în ceea ce privește aspectul importanței juridice a acesteia, în general, și în ceea ce privește actele de concurență neloială, în special. De exemplu, este destul de dificil de a identifica legătura de cauzalitate dintre prejudiciul cauzat de agentul economic și acțiunea ilegală, denumită deturnarea clientelei concurentului prin inducere în eroare privitor la caracterul, modul și locul fabricării produsului. Fiecare caz de identificare a unei astfel de legături este unic și reguli generale nu pot fi stabilite aici.

Răspunderea civilă pentru comiterea actelor de concurență neloială se poate baza nu neapărat pe obligația delictuală, care apare în prezența prejudiciului deja existent. Aceasta rezultă din formula concurenței neloiale, care admite prejudiciul viitor sub forma unor pierderi eventuale sau a prejudiciului eventual cauzat reputației în afaceri a agentului economic. Dreptul la reprimarea acțiunilor care prezintă pericol de cauzare în viitor a prejudiciului printr-un act de concurență neloială este consolidat în norma prevăzută de art. 1400 din Codul civil al Republicii Moldova. Conform acestui articol, pericolul cauzării în viitor a unui prejudiciu dă temei interzicerii fap-

telor care pot genera un astfel de pericol. Totodată, dacă prejudiciul este o consecință a exploatării întreprinderii, instalației sau a unei activități de producție ce continuă să cauzeze daune sau să amenințe cu producerea unui nou prejudiciu, instanța de judecată poate să oblige pârâtul, pe lângă repararea prejudiciului, să-și înceteze activitatea dacă încetarea nu contravine interesului public.

În literatura de specialitate, vinovăția este definită drept atitudinea psihică pe care autorul a avut-o la momentul săvârșirii faptei ilicite sau la momentul imediat anterior săvârșirii ei față de faptă și urmările acesteia [14, p.122].

Având în vedere faptul că cerința legală privind concurența loială în mediul economic se referă la persoanele antrenate în activitatea economică, considerăm că definiția vinovăției urmează a fi îmbunătățită. Definițiile menționate anterior sunt valabile pentru persoanele fizice care pot avea o atitudine psihică și, respectiv, o rațiune care le permite conștientizarea faptelor. De cele mai dese ori, însă, activitatea economică este practică de către persoanele juridice cărora nu le poate fi invocată atitudinea psihică. Persoana juridică este condusă de anumite organe ale sale, colegiale și unipersonale, fiind un artificiu juridic și nu poate fi asimilată persoanei fizice în ceea ce privește vinovăția. În ceea ce ne privește, considerăm că vinovăția reprezintă situația în care persoana (în special întreprinderea) nu a avut o atitudine responsabilă și de bună credință în privința acțiunilor sale și a consecințelor care survin sau pot surveni.

Vinovăția autorului prejudiciului, prin care se înțelege atitudinea autorului față de acțiunea comisă de el și consecințele acesteia, nu se prezumă. Faptul dat rezultă din regula prevăzută la art. 1398 alin. (1) al Codului civil și anume: „*Cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție, este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege - și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune*”; totodată, alin. (2) al aceluiași articol prevede: „*Prejudiciul cauzat prin fapte licite sau fără vinovăție se repară numai în cazurile expres prevăzute de lege*”.

Forma de vinovăție poate fi, la fel, ca în cazul răspunderii civile delictuale clasice, de orice tip. Faptele de concurență neloială includ atât comportamentele intenționate cât și acțiunile săvârșite din neglijență sau imprudență.

Vinovăția agentului economic care a cauzat prejudiciu printr-un act de concurență neloială se exprimă sub formă de intenție sau imprudență. Aceasta din urmă, la rândul său, se împarte în simplă și gravă. Însă forma vinovăției agentului economic în obligația delictuală, în baza regulii generale, cu excepția cazurilor specificate în mod expres în lege, nu are nici o semnificație juridică. Legislația concurențială nu

indică astfel de cazuri. Acestea sunt definite în alte legi naționale, cum ar fi Legea cu privire la secretul comercial, nr. 171 din 06.07.1994 [9], potrivit căreia modul de apărare a secretului comercial se stabilește de către agentul economic sau de către conducătorul numit de acesta, care îl aduce la cunoștința lucrătorilor care au acces la informațiile ce constituie secret comercial. Prin urmare, agentul economic are sarcina de a asigura protecția informațiilor ce constituie secret comercial, iar cei care au avut acces la informații, de a-l păstra.

Vinovăția, indiferent de forma ei, trebuie probată, nefiind admisă o simplă prezumție de răspundere [17, p.174-175].

În cadrul literaturii de specialitate se menționează despre încă o condiție adăugătoare necesară pentru tragerea autorilor concurenței neloiale la răspundere juridică civilă și anume – existența unui raport de concurență între autorul și victima concurenței neloiale.

Dat fiind faptul că în chestiune avem răspunderea pentru acte de concurență neloială, este evident că actul de natură să antreneze acest tip de răspundere trebuie să fie săvârșit în cadrul unui raport de rivalitate între părți sau ele trebuie să activeze pe aceeași piață relevantă – principiu al „*specialității*”. Însă, această abordare are și o capcană, de natură să-i favorizeze pe cei mai abili dintre comercianți. Astfel, ei, ocolind notorietatea concurenților săi, însușesc pe cea a operatorilor de pe alte piețe (sectoare de activitate economică). În acest context, a apărut necesitatea ca normele de protecție a loialității competiționale să depășească simplele raporturi concurențiale, simplele rivalități din același domeniu sau din domenii înrudite. Fundamentul acestei extinderi îl constituie principiul universalității răspunderii civile, care permite ca, atunci când nu există nici o altă cale juridică, să poată fi utilizate conceptele sale în ajutorul victimelor, oricine ar fi acestea și oricare ar fi prejudiciul suferit [18, p.242]. Viziunea precum că chiar dacă autorul actului neloial nu se află în concurență nemijlocită cu cel ale cărui valori sunt uzurpate, faptul uzurpării îi asigură un avantaj nemeritat în raporturile cu concurenții săi direcți, lezând în același timp interesele consumatorilor și a fost reflectat în legislația europeană.

În Republica Moldova Legea concurenței, nr. 183 din 11.07.2012 definește la art. 4 concurența neloială ca fiind orice acțiune, realizată de întreprinderi în procesul concurenței, care este contrară uzanțelor oneste în activitatea economică. Astfel, s-ar părea că se menține în sfera atașamentului față de concepția clasică privind necesitatea existenței unui raport de

concurență. Considerăm că, în această interpretare restrictivă, eficacitatea legii ar fi considerabil diminuată, atât în ceea ce privește sfera persoanelor îndreptățite să acționeze în justiție, cât și în ceea ce privește sfera persoanelor chemate să răspundă. De aceea, opinăm că se impune o interpretare extensivă, aptă, sub primul aspect, să confere legitimare activă tuturor persoanelor lezate sau expuse a fi lezate în interesele lor economice. Pentru această interpretare pledează prevederile legislației concurențiale, scopul cărora, conform art. 1 alin. (2) al Legii concurenței nr. 183/2012, constă în reglementarea relațiilor ce țin de protecția, menținerea și stimularea concurenței în vederea promovării intereselor legitime ale consumatorilor. În opinia noastră, la definirea actelor de concurență neloială, Legea concurenței nr. 183/2012 lasă deschisă calea sancționării tuturor acțiunilor, realizate de întreprinderi în procesul concurenței, contrare uzanțelor oneste în activitatea economică, în timp ce, conform aceleiași legi, Consiliul Concurenței va examina asemenea încălcări doar la plângerea concurentului, fapt ce presupune raportul de concurență. Astfel, situația este de așa natură încât răspunderea civilă delictuală poate fi antrenată la cererea de chemare în judecată a întreprinderilor pentru un spectru foarte larg de fapte, pe care acestea le consideră de concurență neloială, însă tragera la răspundere administrativă se realizează pentru fapte strict prevăzute de legiuitor la art. 15-19 din Legea concurenței, ce intră în competența Consiliului Concurenței.

În Elveția, spre exemplu, legea federală din 19.12.1986 [6] protejează piața, concurența în sine, fără să pretindă un raport de concurență între părțile în cauză. Articolul 2 al acesteia consacră neloialitatea „oricărui comportament sau practici comerciale care este înșelătoare sau care contravine în orice altă manieră regulilor bunei-credințe și care influențează raporturile între concurenți sau între furnizori și clienți”. Prin această formulare, legiuitorul elvețian a înțeles să includă în sfera actelor de concurență acțiunile terților, importanți pentru concurență, dar care nu intră direct în jocul concurenței.

La fel și în Spania, prin art. 3 alin. (2) și (3) din Legea concurenței neloiale (Ley de competencia desleal) din 10.01.1991 [8] precizează expres că dispozițiile ei se aplică „tuturor întreprinderilor și tuturor persoanelor fizice care participă pe piață” și că ea nu este „supusă unui raport de concurență între subiectul activ și subiectul pasiv al concurenței neloiale”.

De asemenea, abandonarea exigenței unui raport de concurență o regăsim în Danemarca (Legea dane-

ză asupra pieței, nr. 227/1974 [5]) și în Ungaria (Legea privind interzicerea unui comportament neloial pe piață, nr. 86/1990 [7]).

Astfel, spre deosebire de răspunderea administrativă sau penală pentru concurența neloială, unde existența raportului de concurență este o condiție obligatorie, tragera la răspundere civilă delictuală nu este condiționată de existența raportului de concurență. Instituția juridică a răspunderii civile delictuale reprezintă dreptul comun în materia răspunderii civile extra-contractuale pentru acte de concurență neloială. Or, deosebirea dintre răspunderea delictuală generală și cea pentru concurență neloială poartă o amprentă teoretico-științifică, în practică fiind posibile o multitudine de situații a căror calificare drept concurență neloială sau altă acțiune ilicită nu este principală.

Codul civil al Republicii Moldova nu conține reglementări concrete care ar defini concurența neloială sau ar statua anumite linii directorii în acest sens, concurenței neloiale fiindu-i aplicabile prevederile cu privire la răspunderea extra-contractuală (delictuală). Cu toate acestea, Codul civil normează situațiile cu element de extraneitate în domeniul supus cercetării. Astfel, la art. 1618 din Codul civil, intitulat „răspunderea pentru concurență neloială”, legiuitorul a clarificat aspectele de aplicare a legii asupra despăgubirilor cauzate de acțiunile de concurență neloială. Pretențiile cu privire la despăgubiri pentru prejudiciile cauzate printr-un act de concurență neloială sunt guvernate de:

- a) legea statului pe al cărui teritoriu s-a produs rezultatul cauzator de prejudiciu;
- b) legea statului pe al cărui teritoriu este înregistrată persoana prejudiciată;
- c) legea care guvernează fondul contractului încheiat de către părți, dacă actul de concurență neloială a fost săvârșit și a adus prejudicii raporturilor dintre ele.

Este clară și binevenită soluția adoptată de legiuitorul moldovean de a oferi o alternativă persoanelor lezate în drepturile lor.

În ceea ce privește raporturile de delict civil fără elemente de extraneitate, competența materială de soluționare în prima instanță a acțiunii în concurență neloială aparține judecătoriei, iar competența teritorială aparține instanței de la locul săvârșirii faptei sau în a cărei rază teritorială se găsește sediul/domiciliul părâtului. În conformitate cu prevederile art. 33¹ din Codul de procedură civilă al R. Moldova, judecătoriile examinează și soluționează în fond toate pricinile civile, dacă legea nu prevede altfel.

Totodată, este important de menționat și aspectul

tele legate de termenele de prescripție. Dreptul la acțiune, conform art. 267 din Codul civil al Republicii Moldova este de 3 ani de la data la care persoana vătămată a cunoscut sau ar fi trebuit să cunoască despre acțiunea de concurență neloială săvârșită.

Dreptul la înaintarea acțiunii apare din ziua când persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului său. Din această zi, conform regulii generale, începe curgerea termenului de prescripție. Până la acest moment persoana dreptul căreia a fost încălcat nu putea să se adreseze în instanțele de judecată sau alte organe jurisdicționale pentru apărarea dreptului încălcat. Conform sensului articolului 272 alin. (1) al Codului civil al Republicii Moldova, începutul termenelor atât generale cât și speciale de prescripție este condiționat de momentul când persoana în favoarea căreia curge termenul de prescripție poate să se adreseze în judecată pentru realizarea forțată a dreptului său.

Determinarea momentului încălcării dreptului depinde de faptul dacă este încălcat un drept absolut, de creanță sau un drept apărut din așa-numitele raporturi continue. În acțiunile despre apărarea dreptului de proprietate și altor drepturi absolute (dreptul la demnitate, reputație comercială, alte drepturi nepatrimoniale) momentul de încălcare a dreptului nu creează dificultăți – ziua în care titularul a aflat despre încălcarea dreptului său. Dacă proprietarul nu a știut despre încălcarea dreptului din neglijență sau alte motive neîntemeiate, atunci începutul curgerii prescripției se calculează din momentul în care el trebuia să afle despre încălcarea dreptului său [1, p.316].

În lumina celor expuse, conchidem că dreptul la acțiune în concurență neloială începe a curge din momentul în care întreprinderea a aflat sau trebuia să afle că concurentul a întreprins acțiuni de concurență neloială. Când facem trimitere la sintagma „trebuia să afle”, urmează a se lua în considerare faptul dacă întreprinderea care se pretinde lezată în drepturi a manifestat diligența necesară în raporturile comerciale, dar și concurențiale.

Procedura pentru atragere la răspundere civilă pentru încălcarea prevederilor legale care protejează loialitatea concurenței trebuie să fie parcursă prin prisma principiilor de promptitudine și eficacitate. În acest context, vom identifica persoanele care pot avea calitate procesuală (activă și pasivă) și acțiunile care pot fi intentate în acest sens.

Dacă este să ne referim la calitatea procesuală activă, atunci ea îi revine victimei acțiunilor de concurență neloială. În majoritatea cazurilor, potrivit concepției clasice, care presupune existența unui raport de concurență, victima este concurentul. Însă, spre deosebire de răspunderea administrativă, asi-

gurată de către Consiliul Concurenței, în procedura civilă reclamantul poate să nu fie în raporturi de concurență directă sau nemijlocită cu pârâtul. Spre exemplu, inducerea în eroare a consumatorului cu privire la natura, modul și locul de fabricare, la caracteristicile principale, inclusiv utilizarea, cantitatea produselor, prețul sau modul de calculare a prețului produsului și acțiunile sau faptele care sunt de natură să creeze, prin orice mijloace, o confuzie, prevăzută de art. 18 și 19 din Legea concurenței, nr. 183/2012, pot fi invocate și de către consumatori.

Totodată, consumatorii au deschisă doar calea acțiunilor reparatorii, în cazul dacă au suferit un prejudiciu direct, și nu cea a acțiunilor defensive.

Calitatea procesuală pasivă îi revine autorului acțiunii de concurență neloială. Totodată, pot fi atrași la răspundere și instigatorii, coautorii, complicii etc., indiferent ce poziție concurențială au față de victimă. Autorul acțiunii ilicite cu prepusul său vor răspunde solidar în vederea acoperirii prejudiciului cauzat, fapt prevăzut la art. 1429 CC al Republicii Moldova și anume: *„Dacă pentru același prejudiciu sunt răspunzătoare mai multe persoane, ele răspund solidar”*. Totodată, art. 32 din Legea cu privire la publicitate, nr. 1227 din 27.06.1997 [10] prevede expres răspunderea agenților de publicitate în dependență de calitatea deținută (furnizor, producător sau difuzor). Astfel, furnizorul de publicitate poartă răspundere pentru publicitatea necorespunzătoare în partea ce se referă la conținutul informației prezentate pentru producerea publicității; producătorul de publicitate poartă răspundere pentru publicitate în partea ce se referă la producerea publicității – spre exemplu, în cazul publicității subliminale; iar difuzorul de publicitate poartă răspundere în partea ce se referă la timpul, locul și mijloacele de difuzare a publicității, cum ar fi publicitatea produselor alcoolice la locul și timpul nepotrivit.

Potrivit autoarei Emilia Mihai [12, p.252], acțiunile civile în materie de concurență neloială pot fi clasificate în defensive și ofensive, care sunt cu caracter reparator. Dacă este să ne referim la cele defensive, atunci ele ar fi: acțiunea în vederea încetării acțiunilor de concurență neloială, acțiunea de constatare și dezmințirea. Acțiunea ofensivă etse, la rândul său, în daune-interese și în repararea prejudiciului moral.

Încetarea acțiunii ilegale constă în încetarea propriu-zisă și înlăturarea prejudiciilor (eliminarea consecințelor). Spre exemplu, distrugerea materialului publicitar înșelător, ambalajului unui produs care creează confuzie etc.

Conchidem că anume încetarea acțiunii ilicite este cea mai importantă acțiune, deoarece încetarea atin-

gerii ilegale aduse intereselor comerciale este mai semnificativă decât recuperarea prejudiciului cauzat. Cu atât mai mult, această acțiune nu necesită probare, cum ar fi în cazul prejudiciului, riscul producerii acestuia ar fi suficient.

O altă garanție juridico-civilă de apărare a drepturilor concurenților este prevăzută la art. 16 din Codul civil. Astfel, orice persoană este în drept să ceară dezmințirea informației ce îi lezează onoarea, demnitatea sau reputația profesională dacă cel care a răspândit-o nu dovedește că ea corespunde realității. Modalitatea de dezmințire a informațiilor care lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională se stabilește de către instanța de judecată. Orice persoană în a cărei privință a fost răspândită o informație ce îi lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională este în drept, pe lângă dezmințire, să ceară repararea prejudiciului material și moral cauzat astfel. Dacă identificarea persoanei care a difuzat informația ce lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională a unei alte persoane este imposibilă, aceasta din urmă este în drept să adreseze în instanța de judecată o cerere în vederea declarării informației răspândite ca fiind neveridică.

Reieșind din cele menționate, identificăm măsurile la care poate pretinde reclamantul în privința părții, în cazurile de concurență neloială, care, totodată, se includ în conceptul mecanismelor de contracarare a concurenței neloiale:

- încetarea acțiunii de concurență neloială;
- dezmințirea informațiilor neautentice;
- repararea prejudiciului material efectiv;
- repararea prejudiciului material în forma venitului ratat;
- repararea prejudiciului moral.

În aceeași ordine de idei, specificăm faptul că răspunderea civilă poate coexista cu răspunderea penală și cu cea administrativă. Pe când răspunderea penală și răspunderea administrativă pentru aceeași faptă se exclud.

Referințe bibliografice

1. Antohi L. ș.a. Comentariul Codului civil al Republicii Moldova. Vol. II. Chișinău: ARC, 2006. 1121p.
2. Bloșenco A. *Răspunderea civilă delictuală*. Chișinău: ARC, 2002. 308 p.
3. Chibac Gh. ș.a. *Drept civil. Contracte și succesiuni*. Vol.III, Ediția a III-a. Chișinău: Cartier juridic, 2010. 568 p.
4. Codul civil al Republicii Moldova. Nr.1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 82-86/661, în vigoare din 12.06.2003.
5. Legea asupra pieței nr. 227/1974. <https://www.en.kfst.dk/competition/legislation/> (vizitat 02.02.2018).
6. Legea federală împotriva concurenței neloiale din 19.12.1986. <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19860391/index.html> (vizitat 02.03.2018).
7. Legea privind interzicerea unui comportament neloial pe piață. Nr. 86 din 1990. http://www.gvh.hu/en/legal_background/legislation_in_force (accesat la 02.02.2018).
8. Legea concurenței neloiale. Nr. 3 din 10.01.1991. În: *Buletinul Oficial de Stat din Spania*, 1991, nr.10, în vigoare din 31.01.1991.
9. Legea cu privire la secretul comercial. Nr.171 din 06.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr.13/126.
10. Legea cu privire la publicitate. Nr.1227 din 27.06.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr.67-68/555.
11. Legea concurenței. Nr.183 din 11.07.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr.193-197/667.
12. Mihai E. *Dreptul concurenței*. București: All Beck, 2004. 295 p.
13. Pop L. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. București: Lumina Lex, 1998. 512 p.
14. Romoșan I.-D. *Vinovăția în dreptul civil român*. București: All Beck, 1999. 351 p.
15. Azema J. *Le droit français de la concurrence*. Paris, 1989 apud Mihai E. *Dreptul concurenței*. București: All Beck, 2004. 295 p.
16. Izorche L., *Les fondements de la sanction de la concurrence deloyale et du parasitisme* apud Mihai E. *Dreptul concurenței*. București: All Beck, 2004. 295 p.
17. Lefevre F. *Droit des affaires, Concurrence, Consommation, Memento pratique*. 1998.
18. Le Tourneau Ph. *Le parasitisme. Notion. Prevention*. Paris, 1998, p.19, apud Mihai E. *Dreptul concurenței*. București: All Beck, 2004. 295 p.
19. Ripert G. *Le aspect juridiques du capitalism moderne* apud Mihai E. *Dreptul concurenței*. București: All Beck, 2004. 295 p.
20. Roubier P. *Le droit de la propriété industrielle*, vol. I, nr. 70 apud Mihai E. *Dreptul concurenței*. București: All Beck, 2004. 295 p.

